

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษา ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนตำบลพิจิตรอำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา
- 1.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลพิจิตร ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
- 1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
- 1.4 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำพัฒนาตำบล

2. วิธีดำเนินการวิจัย

- 2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนชุมชนตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จำนวน 292 คน
- 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 2.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านประชากรและสังคมและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้ ครัวเรือนและภาวะหนี้สิน
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-end questionnaires) เพื่อให้ผู้ตอบ แสดงความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแบบแผนพัฒนาตำบล พิจิตร อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา

2.2 การสนทนากลุ่ม (focus groups) เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พัฒนาตำบลของประชาชน ตำบลพิจิตร อำเภอหนองม่อม จังหวัด สงขลาโดยสนทนากับตัวแทนกลุ่ม ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 10 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว จึงนำแบบสอบถามไป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติตามลำดับ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ใช้วิธีการแจก แจกความถี่ และหาค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ ประชาชน ตำบลพิจิตร อำเภอหนองม่อม จังหวัด สงขลาโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้สถิติไคสแควร์ ได้แก่ตัวแปรอิสระ คือ เพศ การศึกษา ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้ ภาวะหนี้สิน กับตัวแปรตาม คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ อายุ ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น รายได้ของครัวเรือน กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

3.4 ประมวล ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบลของประชาชน ใช้วิธีแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่ได้ศึกษากันคว้าในครั้งนี้ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยสรุปผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มแล้ว นำเสนอในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปผล

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 สถานภาพทางสังคม

4.1.1 เพศ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.75 เพศหญิง ร้อยละ 34.25

4.1.2 อายุ ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ร้อยละ 84.93 มีอายุไม่เกิน 35 ปี ร้อยละ 15.07

4.1.3 ระดับการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 50.68 รองลงมามีการศึกษาระดับอนุปริญาขึ้นไป ร้อยละ 41.10 และประถมศึกษา ร้อยละ 8.22

4.1.4 ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 78.08 และมีระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นไม่เกิน 15 ปี ร้อยละ 21.92

4.1.5 ตำแหน่งทางสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 86.99 รองลงมาผู้ใหญ่นบ้าน/ผู้ช่วย ร้อยละ 6.16 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 4.11 และประธานกลุ่ม ร้อยละ 2.74

4.1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่สังกัดกลุ่มธรรมชาติ ร้อยละ 36.98 รองลงมาเป็นสมาชิกลูกค้า ธกส. / สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 28.77 สมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 21.92 และไม่สังกัดกลุ่มร้อยละ 12.33

4.2 สถานภาพทางเศรษฐกิจ

4.2.1 รายได้ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือน 5,001 -10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 58.90 รองลงมามีรายได้ครัวเรือนไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 28.77 และ 10,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 12.33

4.2.2 ภาวะหนี้สิน ประชาชนส่วนใหญ่มีหนี้สินร้อยละ 75.34 และไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 24.66

4.3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในตำบลพิจิตรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบล ด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ด้านการวิเคราะห์จัดทำแผนถ่ายทอดเทคโนโลยี ธุรกิจชุมชนและปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากร ด้านการประเมินศักยภาพของชุมชน และด้านการจัดเวทีเพื่อเสนอและเลือกทางเลือกตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

4.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ในด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลอยู่ในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีโอกาสได้นำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวม มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั้งหมด มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ส่วนร่วมในการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลพื้นฐานตามลำดับ

4.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอยู่ในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมสรุปปัญหา สาเหตุ และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมเสนอวิธีการสำรวจปัญหาของชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของชุมชน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลระบบการผลิตของชุมชน และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลรายจ่ายของชุมชน ตามลำดับ

4.3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ในด้านการประเมินศักยภาพของชุมชนอยู่ในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมวิเคราะห์และวางแผนในการประเมินศักยภาพของชุมชน มีส่วนร่วมในการสรุปผลที่ได้จากการประเมินศักยภาพของชุมชน มีส่วนร่วมนำเสนอข้อมูลที่เป็นจุดเด่น จุดด้อยของชุมชน และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาตามลำดับ

4.3.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ในด้านการจัดเวทีเพื่อเสนอและเลือกทางเลือกอยู่ในระดับมากและเพื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมเสนอให้กลุ่มปรับกระบวนการทัศนในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม มีส่วนร่วมกำหนดโครงการต่างๆ ตามที่มีผู้เสนอ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมพิจารณาและเสนอทางเลือกแก่ที่ประชุม ตามลำดับ

ประชาชน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามโครงการต่าง ๆ ที่เสนอบรรจุในแผนพัฒนาตำบลมีส่วนร่วมในการปรับปรุงร่างแผนงานโครงการ มีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการต่าง ๆ บรรจุในแผน และมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของแผน ตามลำดับ

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางประชากร สังคมและปัจจัยเศรษฐกิจของประชาชน ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล สรุปได้ ดังนี้

4.4.1 ตัวแปรด้านเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม รายได้ของครัว และภาวะหนี้สินของประชาชน ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

4.4.2 ตัวแปรด้านอายุ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และระยะเวลาการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา สรุปได้ ดังนี้

4.5.1 ปัญหาอุปสรรคของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ได้แก่ ประชาชนมองเฉพาะปัญหาของตนเอง ผู้นำเข้ามามีส่วนร่วม ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดความเข้าใจในหลักการและเหตุผลของการจัดแผน พัฒนาตำบล ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และขาดข้อมูลที่เป็นจริงของชุมชน

4.5.2 ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมและชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ผู้นำชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและควรมีการจัดเตรียมข้อมูลทุกปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง

4.6 จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับประเด็น ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับหน่วยงานสนับสนุนในการจัดทำแผน ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และข้อเสนอแนะ/แนวนโยบายและแผน ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม

4.6.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลชุมชนส่วนใหญ่ในตำบลพิจิตร ไม่ค่อยเข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ยังต้องใช้เวลาศึกษารายละเอียดและปรับตัว เพราะที่ผ่านมการวางแผนจะเป็นการดำเนินงาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในลักษณะจากบนสู่ล่าง ไม่ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเอง

4.6.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลจากการศึกษาแนวทางที่จะดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ผลการศึกษาได้สรุปแนวทางดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดังนี้ คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และควรทำอย่างต่อเนื่อง และทำความเข้าใจกับชุมชนให้ชัดเจน โดยเฉพาะแกนนำชุมชน ต้องเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำแผน ดังนั้นการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาและสร้างจิตสำนึกร่วมกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระยะเริ่มต้นเพื่อการพึ่งพาตนเอง สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และกล้าตัดสินใจ นอกจากนี้แล้วผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนเปรียบเหมือนผู้แทนหมู่บ้าน จะต้องแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้นำชุมชน และชุมชนสามารถบริหารจัดการการทำงานเป็นทีมให้ประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้ทราบว่า จะพัฒนาชุมชนไปในทิศทางใด

4.6.3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับหน่วยงานสนับสนุนในการจัดทำแผนจากการศึกษาชุมชน เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กรมการศึกษานอกโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การพัฒนาเอกชน ควรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญมาก เพราะเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องกระตุ้นและให้การศึกษแก่ประชาชน โดยเฉพาะให้การศึกษแบบไม่เป็นทางการเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและการดำเนิน ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะสามารถ ทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์และเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4.6.4 ข้อเสนอแนะ/แนวนโยบายและแผนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมปัญหาอุปสรรค คือ ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคนไม่ได้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง สำหรับการจัดทำเวทีส่วนใหญ่ทางราชการจะเร่งรีบให้เสร็จทันเวลา ทำให้ไม่มีโอกาสได้ทำเวที่ย่อยในหมู่บ้านส่วนใหญ่ การดำเนินการเรื่องนี้จะเป็นเรื่องด่วน และกำหนดเวลาตายตัวในการส่งแผน ทำให้แผนพัฒนาตำบลที่ได้มาไม่สมบูรณ์มากนัก

4.6.5 ข้อเสนอแนะ/แนวนโยบายและแผนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมควรมีการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นและทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน โดยใช้สถานการณ์ที่เป็นอยู่และศักยภาพของชุมชน เป็นกิจกรรม

ร่วมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐกับชุมชน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจะได้ผลักดัน แผนงานและโครงการจากแผนพัฒนาตำบลสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

5. การอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พันเอกพงษ์ศักดิ์ คงคางาม (2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของ ข้าราชการและครอบครัวในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษาค่ายเสนาณรงค์ อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า การมีส่วนร่วมของข้าราชการและครอบครัวในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก แต่ขัดแย้งกับงาน วิจัยของปรารถนา เพชรหวล (2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่น ของเทศบาลย่านตาขาว จังหวัดตรัง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งทางด้านการเมืองและด้านการบริหารต่ำ

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา เป็นผู้นำชุมชนหมู่บ้านละ 5-7 คน โดยมีทั้งผู้นำทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำไม่ เป็นทางการ เช่น ประธานกลุ่มแม่บ้านกรรมการองค์กรในชุมชน ได้เข้ารับฟังคำชี้แจง สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการแนวคิด วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลประกอบ กับวิทยากรกระบวนการพยายามเน้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญ ของการแสดงความคิดเห็นและการ ร่วมตัดสินใจ อารมณ์พันธ์ จันทรสว่าง (อ้างในเพ็ญศรี ชื่นประดิษฐ์, 2537) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นผลมาจากการเห็นพ้องตรงกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของความเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องตรงกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติกล่าวคือจะต้อง เป็นความเห็นพ้องตรงกันของคนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นๆ จึงเกิดแรงกระตุ้นให้ชุมชน ตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาตำบลพิจิตร กับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น ตำแหน่งทางสังคม การ เป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้ครัวเรือนและภาวะหนี้สิน

5.2.1 ปัจจัยด้านเพศของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยด้าน เพศมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภฤกษ์ จินดาประเสริฐ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของ พนักงานในการดำเนินงานของประปาส่วนภูมิภาค แต่ขัดแย้งกับการวิจัยของ ประนอม ตุลยกุล (2543) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต่อการบริหารจัดการ งานสาธารณสุขมูลฐานภายใต้งบประมาณใหม่

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนที่เป็นเพศชาย และหญิงได้รับคัดเลือกจากที่ประชุมชนให้เข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบลเหมือนกัน ส่วนใหญ่เข้ามา ดำเนินงานก็ขึ้นอยู่กับความเสถียรเพื่อส่วนร่วมเหมือนกัน ประกอบกับสังคม ประเพณีเปลี่ยนแปลงไป มีการยอมรับบทบาทและความสามารถของเพศหญิง สามารถจะปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบ ได้ดีเท่าๆ กับเพศชายและเปิดโอกาสให้เพศหญิงได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากสังคมเหมือนกับ เพศชาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือการประกอบอาชีพต่าง ๆ อีกทั้งการมีส่วนร่วม เกิดขึ้น เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการสนองตอบ จนพึงพอใจในระดับหนึ่งแล้ว ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) กล่าวว่า การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดและควบคุม การใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่อยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทาง เศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมจึงทำให้เพศไม่มี ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2.2 ปัจจัยด้านอายุของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผน พัฒนาตำบลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยด้านอายุมี ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชวนพิศ มหาพรหม (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจ ชุมชนพึ่ง ตนเอง : กรณีศึกษาอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ศันสนะ ตันติชาติ (2531) ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก จังหวัด กาฬสินธุ์ พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำ

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในตำบล พิจิตร มีอายุ 35 ปีขึ้นไป เป็นผู้มีความพร้อมในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ และด้านสังคม ภาระส่วนตัว ต่าง ๆ ทั้งการเลี้ยงดูบุตรการดูแลผลผลิตในไร่นาน้อยลงเนื่องจากผลผลิตที่เป็นพืชหลัก อาจจะได้รับ ผลผลิตแล้ว จึงทำให้มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ซึ่งเป็นการ

ปฏิบัติงานที่เสียเวลา ถ้าไม่มีความพร้อม โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ อาจจะทำให้ครอบครัวเดือดร้อน และอีกประการหนึ่งเป็นเพราะสภาพสังคมไทยที่ให้การยอมรับและนับถือผู้อาวุโสกว่า จึงกลายเป็นปัจจัยจูงใจให้ผู้มีอายุสูงกว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากกว่า ส่วนประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี เข้ามามีส่วนร่วมน้อย อาจเป็นเพราะขาดความพร้อมทางเศรษฐกิจและมีภารกิจส่วนตัวมาก เนื่องจากเป็นเวลาที่กำลังสร้างเนื้อสร้างตัว เพื่อยกระดับฐานะทางครอบครัว จึงมีเวลาทุ่มเทในการมีส่วนร่วม น้อย ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2527) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการแบ่งปันทรัพยากร ซึ่งจะได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการมีอำนาจและ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการมีความสามารถในการเข้าถึงอำนาจการมีส่วนร่วม จึงมีความหมาย ครอบคลุมไปทุก ๆ ส่วนของวิถีชีวิตอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

5.2.3 ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภฤกษ์ จินดาประเสริฐ (2545) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานของการประชาสัมพันธ์ศึกษาสำนักงานเขต 5 สงขลาและสำนักงานประชาสัมพันธ์ในสังกัด พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการประชาสัมพันธ์ แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ แอนเดอร์สัน (Anderson. 1952 : อ้างใน ลักษณะ อาคุณชาดา : 2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชน ในจังหวัดนราธิวาส พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนในจังหวัดนราธิวาส และงานวิจัยของ ดุสิต แก้วสมบูรณ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากคนที่มีการศึกษาไม่สูงหรือต่ำ แต่ทุกคนเมื่อได้เข้ามามีส่วนร่วมต่างก็มีความคิดที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้มีศักยภาพในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวแต่ละคน ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูงก็สามารถมีความคิดสร้างสรรค์ได้ทั้งนั้น Goodenough, 1966 (อ้างในเพ็ญศรี ชื่นประดิษฐ์, 2537) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลเหล่านั้นได้รู้ถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกันหรือจากการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ร่วมงานอื่นด้วยจึงทำให้ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2.4 ปัจจัยด้านตำแหน่งทางสังคมของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยด้านตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนอม ตุลยกุล (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานภายใต้ระบบงบประมาณใหม่

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะประชาชนที่ดำรงตำแหน่งทางสังคม เช่น กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่ม สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความสามัคคี แบ่งพรรคแบ่งพวกกัน จึงทำให้ตำแหน่งทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2.5 ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์ ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเนตร บุญยพันธ์ (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านไอร์บาลอ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาสพบว่าระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ชวนพิศ มหาพรหม (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าประชาชนในตำบลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นเวลานาน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และทราบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและศักยภาพของชุมชน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการผลิต เศรษฐกิจสังคม และทรัพยากรของชุมชนได้อย่างชัดเจน กล่าวแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ แสดงออกตามมุมมองของตนเอง จึงเป็นปัจจัยให้เข้ามามีส่วนร่วมมาก ชูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงประชาชนเองจึงทำให้ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2.6 ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชนมีความสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ประพันธ์ ศรีบุปผา (2539) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในหมู่บ้านอาสาสมัครและป้องกันตนเอง (หมู่บ้าน อพป.) ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และขัดแย้งกับงานวิจัยของ อรอนงค์ ธรรมกุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้นำมาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้องค์กรชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าประชาชนจะเป็นสมาชิกกลุ่มหรือไม่ แต่ถ้ามีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และได้พัฒนาตนเอง รวมทั้งได้รับความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วม ทำให้กลุ่มเกิดความคิดที่จะนำสิ่งที่พบเห็นมาพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง พรรณีภา โสคติพันธุ์ (2543) กล่าวว่า ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันร่วมกันรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำของกลุ่มหรือองค์กร จึงทำให้การเป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2.7 ปัจจัยด้านรายได้ครัวเรือนของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยด้านรายได้ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุศรี เสรีรักษ์ (2544) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษากลุ่มกิจกรรมของอำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ ลักขณา อาคุณชาดา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน ในจังหวัดนราธิวาส และงานวิจัยของ มาเนตร บุญยพันธ์ (2543) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านไอร์บาลอ อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ประชาชนตำบลอำเภอ จังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ แต่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเสียสละ และมองเห็นผลประโยชน์ของการจัดทำแผนแม่บทชุมชน เพื่อ

ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพจนสามารถทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ครัวเรือน ในอนาคต ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย (2522) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการช่วยให้ประชาชนหลุดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ ช่วยให้รายได้และการกระจายรายได้ดีขึ้น ช่วยกระจายผลประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่อย่างยุติธรรม ช่วยเพิ่มพลังกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่งผลโดยรวมแก่การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศ จึงทำให้รายได้ครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

5.2.8 ปัจจัยด้านภาวะหนี้สินของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยด้านภาวะหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ เมืองแก้ว (2542) ได้ศึกษา เรื่องความสัมพันธ์แบบโต้ตอบระหว่างการมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเองของสมาชิก กับการดำเนินงานสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสงขลา พบว่า ตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคมอื่นๆ คือ จำนวนเงินกู้จากสหกรณ์และหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในแต่ละลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา จำกัด

สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม จากการสอบถามประชาชนในชุมชนมีหนี้สินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร กลุ่มในชุมชน นายทุน เพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินเกิดจากการนำมาลงทุนทางการเกษตร และการศึกษาของบุตร และเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีหนี้สิน แต่ทุกคนก็ยังเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเสียสละ และมีความต้องการที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว สมยศ นาวิการ และสุสดี รุมาคม (2520) กล่าวว่า เมื่อบุคคลใดก็ตามได้เชื่อว่าพวกเขาได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจากงานของเขาด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมกันเป็นกลุ่มพวกเขาก็จะร่วมมือกันจึงทำให้ภาวะหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

6. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

การวิจัย เรื่อง “การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษา ตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับนโยบาย

6.1.1 รัฐบาลควรมีนโยบายการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ที่เข้มแข็งจริงจัง โดยมุ่งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ การจัดการร่วมกัน (Co-management learning)

6.1.2 รัฐบาลควรมีแนวนโยบายที่มุ่งเน้นปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องและรับกับหลักการตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยเปลี่ยนจากบทบาทการชี้นำ มาเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนกำหนดแนวทางพัฒนาตนเอง

6.1.3 รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลหรือแผนหลักมีลักษณะเป็นแผนเฉพาะเรื่องอย่างเป็นองค์รวม จัดทำโดยหน่วยงานเจ้าของเรื่อง และผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ทั้งนี้ควรมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ประสานแนวทางในการจัดทำ มีสาระที่สอดคล้องเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 รวมทั้งมีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

6.1.4 หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีแนวนโยบายและข้อปฏิบัติที่จะสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ โดยเน้นการประสานงานในแนวราบระหว่างหน่วยงานที่ชัดเจน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

6.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมหรือสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลควรเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับชุมชนในหลายรูปแบบ โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผน เช่น เทคนิค AIC (Appreciation-Influence-Control) และเทคนิค FSC (Future Search Conference) แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

6.2.2 จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยจัดฝึกอบรม เพื่อเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายที่จะผลักดัน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม

6.2.3 สร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่มีลักษณะเฉพาะเรื่องอย่างเป็นองค์รวม ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2.4 สนับสนุนการใช้สื่อที่มีคุณภาพในการประชาสัมพันธ์ สำหรับสร้างสรรค์ ความสามัคคีในชุมชน สร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการถ่ายทอดความรู้ สะท้อนปัญหา และความต้องการของชุมชนสู่สาธารณะอย่างสร้างสรรค์

6.2.5 สนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทใน การประสานจัดทำแผนพัฒนาตำบลในระดับท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องตามศักยภาพและขีดความ สามารถของท้องถิ่น รวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน

6.2.6 ส่งเสริมชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ประสานความ ร่วมมือในลักษณะบูรณาการในแนวราบมากขึ้น ทั้งนี้ควรเน้นการจัดสรรงบประมาณที่เน้นผล สัมฤทธิ์สู่ชุมชน/ท้องถิ่น อย่างสอดคล้อง โดยยึดพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วมเป็นหลัก

6.2.7 สนับสนุนให้ชุมชน/ประชาชน มีส่วนร่วมนับแต่เริ่มต้นจัดทำแผน โดยมี กระบวนการสร้างความเข้าใจในหลายรูปแบบที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเข้าถึงกลุ่มคนทุก ระดับในชุมชนได้ ทั้งนี้ควรเน้นกระบวนการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี และเป็นไปตาม ขั้นตอนระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

6.2.8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการติดตาม และประเมินผลการจัดทำ แผนพัฒนาตำบลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดผลสำเร็จและผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็น รูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อถือ และไว้วางใจจากประชาชน

6.2.9 ส่งเสริมให้มีการใช้ฉันทานุมัติในการแก้ไขปัญหาของชุมชน แทนการใช้ เสี่ยงข้างมาก เพื่อป้องกันและลดความขัดแย้งในชุมชน โดยมีการเผยแพร่มติข้อตกลงให้ประชาชน ในชุมชนรับรู้อย่างเปิดเผย และกว้างขวาง

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยต่อไป

6.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมหรือ รูปแบบอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไป เช่น การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

6.3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของประชาชนใน เชิงคุณภาพเพื่อให้รู้รายละเอียดมากขึ้น

6.3.3 การศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจาก ปัจจัยด้านประชาชน เช่น ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ